

BISERICA și ȘCÓLA.

Fóia bisericească, școlastică, literară și economică.

Iese odată în săptămână: DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 5 fl.—cr., pe 1/2 an 2 fl. 50 cr.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr., pe jumătate an 7 franci.

PREȚUL INSERȚIUNILOR:

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 3 fl.; până la 200 cuvinte 4 fl.;
și mai sus 5 fl v. a.

Correspondențele se se adreseze Redacțiunei

„BISERICA și ȘCÓLA.“

Er banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

Congresul național-bisericesc.

Sedința II.

S'a ținut Joi, la 2/14 Octobre 1897

President I. P. S. Sa metropolitul *Miron Romanul*.

Ședința se deschide la 11 ore a. merid.

Notariul Dr. Traian Putici cetesce protocolul ședinței de ieri, care cu unele modificări se autentice.

La ordinea zilei rapórtel se secțiunilor verificátore:
Secția verificátore I. compusă din deputații din archidieceasă, însărcinată cu censurarea actelor electorale ale deputaților din diecesa Arad, prin raportorul Dr. L. Leményi referéză

1. că toți deputații din pomenita diecesă 'și-au prezentat credenționalele parte în persónă, parte mijlocit.

2. Proteste au intrat contra alegerii deputaților: Iosif Goldiș, cerc. electoral Oradea-Pesteș; Romul Ciorogariu, Arad; Dr. Nestor Oprean B.-Comloș, Dr. N. Popovici, Vașcău.

— Acte.e electorale ale acestor deputați se depun pe masa biroului, și se vor preda comisiei verificátore, ce se va alege.

3. Deputații următori, contra alegerii cărora se s'au dat proteste, și ale căror acte sunt în ordin, secția îi declară verificați:

Din cler: V. Beleş din cercul Aradului. V. Mangra, Chișineu, G. Popovici, Pancota, I. Groza, Iosășel. A. Hamsea, Leucușesci. V. Hamsea, Lipova. Dr. T. Putici, Timișóra. N. Rocsin, Tinca-Beliu. Ign. Papp, Beiuș Vascon.

Mireni: T. Ceontea, c. Radna. Dr. N. Oncu, Giula. M. Veliciu, Chișineu. A. Suci, Șiria. G. Feier, Ienopolea. P. Truța, Buteni. Dr. C. Groza, Halmagiu. Dr. E. Mocsonyi, Birchis. G. Ardelean, Chiseteu. Z. Mocsonyi, Lipova. V. Babeș, Vinga. P. Rotariu, Timișóra. N. Zigre, Oradea-m. I. Papp, Pesteș. Dr. Fl. Duma, Tinca. Dr. Iustin Papp, Beliu. Paul Papp, Beiuș.

Raportul se ia cu aprobare la cunoscință.

Secția verificátore II, formată din deputații eparchiei Aradului, însărcinată cu censurarea actelor electorale ale deputaților diecesei Caransebeșului presentéză prin referentul său Nicolau Zigre raportul următor:

Alegerile următorilor deputați ale căror acte electorale sunt în ordine se declară verificate, anume din cler: Filaret Musta (Caransebeș). Dr. G. Popovici (Lugoș), Sebastian Olariu (Făget), Dr. T. Bădescu (Jebel), A. Ghidiu (Verșeț), F. Adam (Jam), Ales. Popovici (Oravița), Mih. Popovici (Mehadia). mireni: Dr. P. Ionescu (Valeaboului), Dr. Al. Mocsonyi (Lugoș), I. Ionaș (Buziaș) Traian Barzu (Ghild), P. Corcan (Jam). I. Trăilă (Oravița). T. cav, de Seracin (Ohababistra), P. Drăgălină (Teregova). I. Curescu (Domașna), V. Ségărcian (Mehadia), I. Sêrbu (Prigor), G. Bogoevici (Bozovicu), Dr. A. Novac (Biserica-albă), Al. Birescu (Alibunariu) și Petru Tisu (Satul nou).

S'au dificultat din oficiu, aflându-se de defecțuoase, actele electorale ale deputaților mireni Vladimir Spătariu (c. Verșeț) și Coriolan Bredicean, (c. Sasca-montană).

În contra alegerii deputatului mirean din cercul Caransebeș, Constantin Burdia s'a înaintat protest.

Actele electorale ale deputaților din cler: I. Pinciu (Ciacova) și Trifon Miclea (Petrovoselo) în fine ale deputatului mirean Titu Hațeg, (Făget), I. Budințan (Bocșa mont.) din lipsa de credenționale, nu s'au putut examina.

Actele electorale dificultate se pun pe masa biroului, și vor fi predate comisiei verificátore ce se va institui.

Raportul se i-a la cunoscință cu aprobare.

Raportorul secției III. verificátore Traian Barzu — compusă din deputații diecesei Caransebeșului, însărcinată a censura actele electorale ale deputaților din archidieceasă, referéză, că secția a declarat verificați pe deputații ale căror acte s'au aflat în regulă

și nu sunt dificultate prin protest, anume din cler: Dr. Il. Pușcariu Sibiiu-Săliște, V. Damian (Zarand-Câmpeni), T. Roșescu (Turda-Cluj), M. Voileanu (Solnoc-Bistrița) și N. Maneguțiu (Târnava-Sighișoara); mireni: P. Cosma (Sibiiu) Dr. L. Leményi (Săliște), I. de Preda (Sebeș), M. Cirlea (A. Iulia), Dr. I. Mihu (Deva) A. Bârsan (Hațeg), G. Sârbu (Ilia), P. Pipoș (Geógiu), S. Damianu (Zarand), Dr. V. Preda (Câmpeni), Dr. Petru Șpan (Turda), L. Simonescu (Cluj), Dr. E. Cristea (Bistrița). Dr. N. Vecerdea (Târnava), Dr. N. Olariu (Sighișoara), Ioan Lenger (Brașov), I. cav. de Pușcariu (Bran), Dr. I. Șenchea (Făgăraș) și Val. Bologa (Trei scaune).

Se depun pe masa biroului actele următorilor deputați, dificultate din oficiu: Nic. Ivan (A. Iulia), I. Papiu (Deva), Avram Păcurariu (Dobra), I. Petric (Brașov) și I. Dan (Făgăraș), — în fine ale deputatului Ioan Fărcaș (Solnoc), fiind atacate prin protest.

Pe temeiul rapórtelor secțiilor verificátore, se constată că din diecesa Aradului s'au verificat 9 deputați din cler și 17 mireni, total 26, din diecesa Caransebeșului 8 din cler, 15 mireni, total 23; din Archidieceasă 5 clericali, 19 mireni, total 24. Numărul total al deputaților verificați e 73.

In consecință, presidiul declară congresul capabil, de a aduce concluse valide.

Se pune la ordinea zilei constituirea definitivă a biroului și alegerea comisiunilor.

Deputatul Dr. Al. M o c s o n y i, având în vedere împrejurarea, că la congresul actual sunt întruniți deputați într'un număr mult mai mare ca la congresele trecute, propune, ca pentru combinarea biroului și al comisiilor să se esmită o comisiune care să se alcătuescă din câte un deputat din fiecare eparhie.

Se esmite comisia în persoanele deputaților Fil. Musta, Ioan cav. de Pușcariu și Nic. Zigre.

Ședința se suspende. După un pătrariu de ceas redeschidându-se, comisia de trei prin referentul său F. Musta presentă proiectul său, care se primesce fără modificare. Se numesc deci în birou din cler: M. Voileanu Dr. Tr. Putici și Dr. Tr. Badescu; mireni: Dr. E. Cristea, Dr. Șenchea, Dr. Nestor Oprean, Dr. Iustin Papp, Dr. P. Ionescu și Ion Sârbu.

Comisiile se alcătuesc în chipul următor:

1. Comisia verificátore: Voicu Hamsea, Dr. L. Leményi și I. Trăilă.

2. C. o r g a n i s á t ó r e: Dr. I. Pușcariu, Aug. Hamsea, F. Musta; I. cav. de Pușcariu, P. Cosma, V. Babeș, N. Zigre, Dr. Al. Mocsonyi și T. cav. de Seracin.

3. C. b i s e r i c é s c ă: I. Papiu I Papp, F. Adam; P. Pipoș, I. de Preda, P. Rotariu, E. Mocsonyi, Dr. A. Novacu, și P. Corcan.

4. C. ș c o l a r ă: I. Petric, V. Mangra, Dr. G. Popovici; I. Lenger, Dr. P. Șpan. R. Ciorogariu, P. Truța. I. Ionaș și P. Drăgălină.

5. f i n a n c i a r ă: N. Maneguț, G. Popoviciu,

M. Popoviciu; Val. Bologa, Dr. I. Mihu, Dr. N. Oncu, Ioan Papp, Tr. Barzu, și I. Curescu.

6. C. p e t i ț i o n a r ă: V. Damianu, V. Beleş, S. Olariu, M. Cirlea, Dr. V. Preda G. Feier, G. Ardelean, Dr. P. Ionescu și G. Bogoevici,

7. D. p e n t r u a f a c e r i l e F. G o z s d u: I. Dan, I. Groza A. Ghidiu; I. Lenger, L. Simonescu, Eug. Mocsonyi, Z. Mocsonyi, I. Trăilă, și C. Brediceanu.

Presidiul presintă credenționalele deputaților: I. Budințan (Bocșa) și I. Pinciu (Ciacova) — se dau comisiei verificátore.

Cererile de concediu ale deputaților: S. Damianu pe timp nedeterminat; Dr. C. Groza pe întreaga durată a sesiunii; P. Papp pe întreaga durată a sesiunii; M. Veilciu pe 8 zile; A. Suci, pe întreaga durată, — se acordă.

Consistoriul metropolitan subșterne următoarele esibite:

1. Raportul gen. al plenului cons. se dă comisiei organizátore.

2. Regulamentul pentru facerea examenului de cualificațiune preoțesc în diecesa Aradului, — Comisiei organizátore.

3. Actele privitoare la legatul Mutovsky. — Comisiei Gozsdu.

4. Propunere: cine are să denumescă pe administratorul protopresb. ? — Comisiei organizátore.

5. Impărțirea cercurilor electorale în diecesa Caransebeșului. — Com. organizátore.

6. Locul central-al protopresbiteratului Vêrșețiu. — Com. organizátore.

7. Proiectul de regulament pentru afacerile episcopesci. Com. organizátore.

8. Raportul delegațiunii congresuale. — Com. organizátore.

9. Raportul gen. al cons. metr. ca senat bisericesc. — Com. bisericesci.

10. Raportul gen. al cons. metr. ca senat școlar. — Com. școlare.

11. Raportul gen. al cons. metr. ca senat episcopesc. — Com. finanțiare.

12. Rațiociniile cons. metr. și budgetul metr. (1898—1900) — Com. finanțiare.

13. Rațiociniile fundațiunii Gozsdu. — Com. Gozsdu.

Se presintă în fine petiția lui Ioan Apostolescu și N. Mateiu din Reșița-montană în afacerea unei datorii alui G. Mărășescu la biserica de acolo.

Sedința a III.

Vineri în 3/15 Oct. la órele 11 s'a deschis ședința a treia a congresului nostru. Presidiul ordinar, notariu al zilei Dr. Elie Cristea.

După cetirea și verificarea protocolului din ședința a doua s'a presentat credenționalul deputatului Trifon Miclea, care s'a dat comisiei verificátore.

S'a dat concediul cerut deputaților Dr. Ioan Mihu, Teodor Ceontea și Ioan Groza pentru întreaga durată a sesiunii.

Înainte de a trece la ordinea zilei Excelența Sa I. P. S. D. arhiepiscop și metropolit a făcut

propunerea, ca și în anii trecuți la ținerea congresului să se țină Sâmbătă la orele 9¹/₂ părăstas solemn pentru marii binefăcători ai bisericii noastre, în Domnul adormiți: arhiepiscop și metropolit Andreiu Baron de Șaguna și mecenatul Emanuil Gozdsu.

Din incidentul concediilor date la propunerea deputatului Parteniu Cosma în locul deputatului Ioan Groza s'a ales în comisiunea financiară deputatul Vasiliu Beleş din cler și în locul lui Dr. Ioan Mișu s'a ales deputatul Dr. Nicolau Vecerdea dintre mireni.

Comisiunea organizătoare prin referentul Nicolau Zigre arată, că în comisiunea organizătoare s'a pertractat deja proiectul despre afacerile episcopesci în metropolie încă în una din sesiunile trecute, pronunțându-se aceea principal pentru acceptarea aceluia, ar rămânea acum ca acela să fie dat la comisiunea petiționară.

Se dă comisiunei petiționare.

Urméază la ordinea zilei raportul comisiunei verificătoare. Raportor este deputatul Dr. Liviu Leményi.

Se verifică deputatul clerical Ioan Pineiu, care și-a prezentat credenționalul în ședința de ieri, asemenea se verifică deputații clericali din arhiepiscopie Micolau Ivan, Ioan Papiu, Avram Păcurariu, Ioan Petric, Iuliu Dan, dela actele cărora a lipsit listele preoților alegători.

Asemene s'au verificat și alegerea deputaților Coriolan Brediceanu și Vladimir Spătariu, ale căror alegeri au fost dificultate din oficiu pentru defecte formale.

Discușiune mai lungă s'a dezvoltat la actele electorale mirenesci din cercul Solnocului în arhiepiscopie și la cele din Caransebeș, ambele atacate prin proteste.

Protestul contra actului electoral din cercul Solnocului e subscris de o persoană, a cărei identitate cu nimica nu a fost legitimată, nici aceea nu s'a putut erua, decât respectivul protestator este alegătoriu, seu decât în general aparține el bisericii noastre, spre a avea o îndreptățire óre-care la înaintarea protestului.

După regulamentul afacerilor interne la congresul nostru național bisericesc verificarea o fac respectivele secțiuni, și numai actele atacate prin protest și cele dificultate din oficiu se dau în esaminarea comisiunei verificătoare.

Era deci datoria comisiunei verificătoare să examineze în locul prim intru cât póte veni considerat în formă un protest dela o persoană a cărei identitate cu nimica nu e legitimată.

Comisiunea verificătoare a intrat în meritul protestului, a constatat, că s'au respins mai multe protocoale din defecte nu tocmai esențiale. Considerate acele protocoale se alteréză rezultatul. Propune deci anularea alegerii.

Deputatul Ignatie Papp din considerațiune, că nu s'a cercetat în punctul protestului, propune cercetare până atunci alegerea se ține în suspens.

Deputatul Mateiu Voileanu, din considerațiune, că identitatea protestatorului nu e legitimată cu nimica, nu se scie de unde e, cine e, și că, dacă alegătorii s'ar fi simțit jigniți în simțul lor de dreptate din un cerc mare cu trei protopopiate s'ar fi aflat ómeni cunoscuți, cari să dea protest, propune respingerea protestului, care cu nimica nu e motivat, și a cărui motivare nici nu s'a încereat.

S'a primit propunerea comisiunei verificătoare cu anularea alegerii și punerea la cale a unei alegeri noué.

La alegerea din Caransebeș deputatul V. Mangra a propus ținerea verificării în suspens până se va termina cercetarea în afacere.

S'a primit propunerea comisiunei cu verificarea alegerii.

Ședința IV.

S'a ținut Sâmbătă, în 4/16 Oct.

Ședinței i-a premers parastasul celebrat cu multă solemnitate din partea I. P. S. S. metr. Miron Romanul cu numărósă asistență, în memoria fericitorilor: marele arhipăstor Andreiu Șaguna și marele mecenat Emanuil Gozdsu. Parastasul s'a servit în biserica din Cetate. Au asistat P. S. Lor Dnii episcopi I. Meșianu și N. Popea și aproape toți deputați congresuali.

Terminând parastasul, deputații să întrunesc în sala comitatensă, unde sub presiul I. P. S. Sale metropolitului se deschide a IV-a ședință congresuală, la órele 10 și 45 minute.

Notarul Dr. E. Cristea cetesce protocolul ședinței a III, care cu unele modificări se autentică.

Se prezentéză cererea de concediu a deputatului Tit Hașeg. — Nefind verificat încă, din cauza neașternerii la timp a credenționalului, cererea de concediu nu se ia în considerare până după verificare.

La ordinea zilei propuneri. Deputatul M. Cirlea propune, ca în locul deputatului Budințan, care a cerut concediu să se alégă alt membru în comisia, în care densusul a fost ales.

Asupra acestei afaceri se va pronunța congresul, după-ce alegerea lui Budințan va fi verificată.

Deputatul N. Maneaguț. Constată că creșterea și în deosebi catechisația tinerimei noastre la școlele străine nu e corespundătoare. Tinerii nostri es din școlele străine încărcăți cu cunoșcințe și idei mărețe despre bărbați străini de neamul lor. Despre religia lor, trecutul, istoria neamului și bisericii lor, despre măreția limbei lor nu au cunoșcințe aproape de loc, ba unii nici ceti nu sciu. Marele metropolit Andreiu baron de Șaguna observând acéstă scădere pricinuită de creșterea străină, și de lipsa de catechisație, a luat, dela sine, măsurile posibile de remediu, instituind pe servitorii bisericii de catecheți la institutele străine, cu și fără remunerație. Sinodul arhiepiscopescan s'a ocupat și în anul acesta de regularea acestei chestiuni, cum însă noi ne o-

prim totdeauna la mijlocele materiale, am vădut, că s'a trecut la ordinea zilei peste o propunere în această chestie a dlui P. Cosma. Consideră chestia de o importanță atât de mare, în cât congresul are datorința a hotărî asupra ei. Face deci următoarea propunere :

Congresul național bisericesc însărcinează pe Cons, seu metr. a elabora pentru proxima sesiune congresuală un proiect de regulament pentru catechisarea elevilor nostri la școle populare, elementare, capitale, medii, civile, de industrie și de comerț, — de pe la institute străine pentru înțreaga metropolie ; adunând datele necesare, și pe baza acésta designând locurile, unde au să se institue atari cateheți, fiscând remunerația acestora și deobligând sinódele eparchiale, a îngriji în termin preclus de instituirea și remunerația lor.

Se dă comisiei școlare.

Tot deputatul N. Măneguț după-ce espune cam următoarele : În decurs de 28 de ani dela sancționarea Statutului organic și inaugurarea vieții constituționale bisericesci, ne-am dezvoltat pe baza acelei legi atât de mult, că noi ne putem gândi la codificarea legilor noastre bisericesci. Crede a fi timpul sosit, să ne punem și să adunăm într'un codice sistematic legile noastre bisericesci. Un astfel de codice ne e de trebuință neînălăturabilă. E de lipsă depotrivă pentru tinerii doritori de cunoștințe, ca și pentru ómeni în vârstă, pentru savanți, dacă voim să pótă fi folositori membri ai bisericeii noastre. Temeiul acestui codice va fi Statutul organic, va urma apoi diferitele statute și regulamente, menite a regula diferite chestiuni bisericesci și administrative ; — face următoarea propunere :

Congresul naț. bis, delégă o comisiune de 5 bărbați versați în dreptul canonic — ca și în legislația practică a bisericeii noastre, care până la proxima sesiune ordinară congresuală să elaboreze un codice sistematic al legilor noastre bisericesci, se-l supună de cu vreme sinodului episcopesc spre reviziune canonică și pe urmă congresului spre votare.

Se dă comisiei organizătoare.

Tot deputatul Maneguț : Prin concludul congr. 85/1895, s'au șters licențele protopresbiterale de cununii, cari constituiau aprópe unicul venit al protopopilor, ba formau chiar baza subsistenței lor ; eparchiile au fost îndrumate să se îngrijescă de dotațiunea protopopilor. În archidieceasă, unde e mai de lipsă îngrijirea de subsistența acestor oficianți ai bisericeii, nu s'a făcut nimic în chestia acésta. În consecință protopresbiterii din archidieceasă au fost nu numai neremunerați pentru ducerea oficiului lor, ci au fost cu totul lăsați în grija sorții, au fost lăsați pe drumuri, au fost puși oficianți fără remunerație. Ori-cât voi căuta după cauzele acestei stări, nu le pot afla, decât pótă numai în un fel de sistem de trăgânare, cu care se săvârșesc la noi cele mai principale afaceri. Propune :

Congresul naț. bis. regretă faptul, că archidieceasa nu a realizat concludul congresual Nr. 85 din a. 1895 și îndrumă sinodul arch. a căuta după cauzele acestor stări de lucruri, a lua măsuri, prin cari să se asigureze funcționarea regulată a organelor esecutive bisericesci, — și a efectui de urgență salariarea preoțimeii archidieceesane.

Se dă comisiei organizătoare.

La ordinea zilei raportul comisiei verificătoare.

Referentul Dr. L. Leményi raportéză asupra actelor electorale din cerc. Petrovoselo, ale deputatului din cler Trifon Miclea. Actele fiind în ordine, credenționalul prezentat, la propunerea comisiei, alegerea se verifică.

Același raportor referéză asupra actului alegerii deputatului mirean din cercul Arad. Actul e protestat. În protest se susține, că s'a agitat cu mijloce neiertate pentru a obține alegerea deputatului provăduț cu credențional ; că s'au folosit mijlocele de corumpere a alegătorilor ; presidentul unui comitet parochial a dat primul vot pentru alesul, îndemnând în chipul acesta pe alegători să voteze și ei astfel, în una din comune s'a plătit beutură alegătorilor în ziua alegerii și în cea premergătoare. Consistoriul eparchial îndrumat a cerceta în cauza gravamenelor din protest, a aflat, că s'an făcut mișcări în favorul deputatului Giorogariu, ele n'au trecut însă peste marginile admise ; nu s'a constatat, că în una din comune s'ar fi plătit beutură pentru corumperea alegătorilor. — Comisia considerând, că gravaminele din protest nu sunt constatate ; prin dificultatea unor protocoale din câteva comune, rezultatul rămâne tot în favorul dlui Giorogariu, rezultând 120 voturi contra 102, propune verificarea deputatului mirean din cercul Aradului. R. Giorogariu.

Congresul primesce propunerea comisiei.

În legătură cu acésta comisia dă espresie părerii sale de rău asupra faptului că într'un cerc electoral cu peste 1000 de alegători, cum e cel al Aradului abia 500—600 de alegători iau parte la alegerea de deputat congresual.

Aceeași comisie raportéză asupra următoarelor acte electorale :

Actul electoral din cercul mirenesc Banat-Comloș. Alegerea e atacată prin protest. Comisia având în vedere că prin dificultatea protocolului din o comună, rezultatul în favorul deputatului ales nu se alteréză, propune și congresul apróbă alegerea deputatului mirean din cercul B.-Comloș, Dr. Nestor Oprean.

Actul mirean din cercul Vășcău, atacat prin protest. Comisia constatând, că protestul n'a intrat la locul competent în timp regulamentar, propune, ér congresul apróbă alegerea deputatului mirean Dr. N. Popovici din cercul amintit.

La ordinea zilei raportul comisiei organizătoare.

Raportorul, deputatul N. Zigre, cetesce raportul general plenar al consistoriului metropolitan.

Din acest raport ne-am putut însemna următoarele :

Consistoriul metr. plenar a ținut 18 ședințe în decursul anilor 1895 — 1897.

Cons. metr. a emis o instrucțiune detaliată pentru introducerea și executarea legilor politice-bisericesci. Instrucțiunea aceasta a regulat toate cazurile relative la căsătorii, la religia pruncilor din căsătorii mixte și la matricule, cari erau reclamate de legile statului și de biserica noastră. Instrucțiunea s'a publicat organelor par. și credincioșilor.

Elaborarea unui memoriu despre viața noastră constituțională bisericăscă în decurs de 25 de ani, s'a încredințat unei comisii de doi membri ai consistoriului metropolitan.

„Împărțirea cercurilor electorale congresuale,“ votată de congres, s'a aplicat pentru toate eparchiile, cu excepția ep. Caransebeșului, care a cerut substerderea ei din nou la congres.

„Regulamentul pentru organizarea învățământului în școlile pop.“, votat de congres, s'a pus în aplicare în cursul a. 1896.

Proiectul de regulament pentru afacerile epitr. se promovează congresului în sesiunea actuală, împreună cu declarațiile sinodelor eparchiale.

Afacerea înființării a două, eventual trei eparchii nouă, se va promova congresului, după ce va fi intrat în stadiul unui proiect concret, discutat în sinodele eparchiale.

Colecta pentru crearea unui fond pentru ameliorarea dotațiunii inv. la școlile pop. a rezultat la finea a. 1895 suma totală de fl. 101270.20. Din această sumă s'a transpus la începutul anului 1896 archidiecesei (3/6), florini : 50635.10 ; diecesei Aradului (2/6), fl. 33756.72 ; d. Caransebeșului (1/6) fl. 16878.36.

La scrierea biografiei tericitelui fondator Gozdu, s'a angajat însași reprezentanța acestei fundațiuni.

În scopul asigurării averilor bisericesci în comune față de toate eventualitățile, s'a recomandat din partea cons. metropolitan pe calea consistoriilor eparch. comunelor bis., să scrie realitățile lor în cartea funduară pe numele diecesei, la a cărei iurisdicțiune aparțin.

La 10/22 Sept. 1895, cu ocazia manevrelor din ținutul Clujului, la cari a asistat Maj. Sa monarchul, metropolitanul, însoțit de delegația archidieceșană a prezentat Maj. Sale omagiile bisericeii noastre.

În fine raportul aduce la cunoștința congresului trecerea din viață a asesorilor cons. Ioan Hannia din Sibiu, David Almășan din Brașov și Daniil Gabor din Sibiu.

La propunerea comisii, raportul în general se ia la cunoștință și se primesce de basă la desbaterea specială.

În special, cu privire la punctul ce tractează despre instrucțiunea privitoare la legile politice-bis., comisia propune, ca congresul să îndrume pe calea cons.

metr. pe consistoriile eparchiale, să ia măsuri pentru controlarea aplicării corecte a acelei instrucțiuni cu privire la creșterea copiilor din căsătorii mixte. Raportorul amintesc, că în comisie s'a surlat chestiunea, că unele co fesiuni fac presiune, ca copiii din căsătorii mixte să se crească în confesiunea lor, chiar și când părinții nu sunt aplicați la acesta.

Dep. M. Cirlea arată, că au obvenit mulțime de abuzuri constatate, dovedite, cu privilegiul botezurilor copiilor din căsătorii mixte. Consistorul metropolitan să facă remonstrație la ministrul de culte pentru sistarea abuzurilor constatate.

Propunerea comisiei dimpreună cu amandamentul deputatului Cirlea se enunță ca conclus.

Referitor la punctul din raportul general despre elaborarea unui memoriu despre viața constituțională bisericăscă în decurs de 25 ani, comisia propune : Consistoriul metr. se îndrumă a elabora acel memoriu.

D. Mangra : Memoriul trebuia să fie gata, când am terminat cei 25 de ani ai vieții noastre constituționale bis. Propune : Decece nici după 2 ani de zile nu s'a ținut acel memoriu, consistoriul metr. să escrie concurs pentru elaborarea lui și să publice un premiu pentru cea mai bună lucrare în această materie.

Excel. Sa Metropolitan : Nu știu unde am ajunge cu premiile, dar nici nu stăm așa de bine în privința financiară, încât să fim în poziție de a putea împărți premii. Are deplină încredere îndestoinicia persoanelor încredințate cu pregătirea memoriului.

Propunerea comisiei se enunță ca conclus.

Cu privire la punctul referitor la reprezentarea clerului archidieceșan înaintea Monarchului cu privilegiul manevrelor dela Clușiu, — comisia propune, ca atât vorbirea omagială a Ex. S. metropolitanului, cât și răspunsul Maj. Sale să se accludă la protocol.

La dorința deputaților se cetesce vorbirea metropolitanului și răspunsul Monarchului.

La propunerea comisiei congresul dă expresie prin sculare condolenței sale pentru pierderea membrilor cons. Hannia, Almășan și Gabor.

Raportul gem. plenar al cons. metr. se va tipări și accludă la protocol.

Le ordinea zilei raportul comisiei bisericesci.

Raportorul comisiei, deputatul P. Rotariu cetesce raportul general al senatului bisericăsc al cons. metropolitan.

Comisia propune : în presupunerea, că se vor presenta și raporte speciale congresului, ca d. e. despre chestia dotațiunii preoților, tipărirea cărților bisericesci cu litere latine, etc. raportul să se ia la cunoștință în general, și să se primescă de basă la desbaterea specială.

Dr. Al. Mocsonyi : Raportul senatului bisericăsc să se ia la cunoștință simplamente și să se primescă de basă la desbatere. Referentul să și facă observă-

rile ce le are, la fie-care punct, eventual și afară de punctele speciale.

Se primesce propunerea deputatului Mocsonyi. La desbaterea specială comisia propune: I. In special: fiecare punct se ia spre scire. Se ia cu plăcere act despre sporirea numărului născuților. Să se arate în viitoriu în datele statistice numărul sufletelor, al născuților, morților, botezaților, cununaților, etc. și în procente.

N. Zigre: In datele statistice sunt mancități, contradicții isbitore (Aserțiunea și-o argumentează cu exemple). Consistoriul metropolitan să stărue pe lângă consistorele eparch., să trimită date pozitive, concrete.

Referentul arată, că în date nu sunt contradicții, decât la aparință.

P. S. Sa ep. Mețianu: Datele statistice pot fi numai aproximative. La Arad sunt arătate cununiile cu un număr mic, pe când familiile cu un număr foarte mare. Acesta provine din împrejurarea, că mai multe parohii sârbe au trecut la biserica noastră. De aici provine și numărul mare al născuților; să se ia deci cu plăcere la cunoștință sporirea pruncilor. P. S. Sa e în ceitra formulării datelor cu + și —. Să se compare născuții cu morții, astfel va rezulta o privire mai clară asupra datelor statistice.

N. Zigre: propune următorul proiect de conclud: Congresul ia la cunoștință raportul, și se îndrumă consistoriile, să caute, ca pe viitor datele statistice să fie cât se poate de esacte. Punctul cu exprimarea plăcerii asupra sporirii sufletelor să se omită.

Se primesce propunerea deputatului Zigre cu adausul, ca în viitor numărul născuților, morților etc. să se facă evident și în 0/0-te.

2. Comisia propune: Consistoriul metropolitan se însărcinează a regula chestiunea cu deosebirea în titulatură între parochi și adm. par., pe baza Statutului org.

Exc. Sa metropolitul: Parochul e ales și provădit cu gramata arhierescă. Administratorii nu sunt aleși, ci denumiți în mod provisor.

Ep. Mețianu: Administratorii nu sunt aleși. Administratorii par. pentru diecesele Arad și Caransebeș sunt arătați în datele statistice cu un număr foarte mare. Acesta provine din împrejurarea, că în aceste eparchii înainte de introducerea Statutului organic nefiind sistem electoral, preoții se denumiau prin episcopi. Toți acei administratori, cari sunt arătați în datele statistice pentru eparchiile pomenite, sunt numiți de atari prin episcopii de mai înainte.

Ep. Popea afară de iviațiunile date de dl episcop Mețian mai adauge, că sinodul diecesei Caransebeș a adus conclud, ca preoții de aci înainte să fie aleși și acolo în sensul Statutului organic.

Sânțenia Duminecii.

Porunca sânteniei Duminicii are două părți: răpaosul Duminicii și sərbarea religioasă a țilei. Ambele sunt părți întregitoare a-le uneia și aceleiaș vecinice ideii, care a aflat expresiune în Decalog, și să pot așa de puțin despărți una de alta, ca trupul de suflet. Sərbarea Duminicii pentru trup este răpaosul și restaurațiunea; pentru suflet serviciul d-țeesc. După ambele este sərbarea Duminicii o necesitate a omenimei și trebuie privită ca un drept natural, care prin legea pozitivă a aflat numai o expresiune precisă, în legea mosaică pe ziua a șaptea, ér în biserica creștină pe ziua primă a săptămânei.

Necesitatea răpaosului de Duminecă este astăzi recunoscută nu numai de teologi, dar și de medici, filosofi și chiar de autoritățile civile. Ba unii învățați au documentat, că din punct de vedere igienic hotărârea răpaosului unei țile din cele șapte dintr-o săptămână, corăspunde mai bine trebuințelor omenescii, decât d. e. sərbarea Decadelor. Trebuința unei odihne periodice a organelor corporale are valoare în mod egal, atât pentru lucru spiritual, cât și corporal. Mai departe este recunoscut, că scopul sântirii Duminicii nu să ajunge pe deplin, prin simpla reținere dela lucru corporal sau spiritual, ci trebuie întregit prin un moment psihic, trebuie să să pună pond pe restaurare și pe un anumit grad de plăcere și bucurie a vieții.

Acesta ideie însă să realizează faptice atunci, dacă căutăm odihna și plăcerea vieții în sfera religiunii. Răpaosul de lucru pământesc în religiune este timpul, carele îl dedicăm trebuințelor spirituale a-le omului; și bucuria și plăcerea vieții consistă nu în îndestularea trebuințelor sensuale, ci spirituale. Numai religiunea cu cultul ei divin îi dă Duminecii adevăratul ei preț, adevărata ei importanță. Unde însemnătatea religioasă a Duminicii nu va fi recunoscută, zadarnice vor fi toate ostenețele filantropilor.

Sânțenia Duminicii aparține la substanța credinței noastre, și biserica nici odată nu poate renunța la ea. Aici poate fi numai vorba de modul cum biserica și-a format pretensiunile ei pozitive referitoare la sântenia Duminicii și de modul realizării lor.

Conținutul pozitiv al poruncei d-țești, să îndreaptă după cele două trebuințe amintite și conține următoarele puncte: participarea la sərbarea cultului public d-țeesc; și răpaosul de Duminecă.

Ce s'atinge de partea socială a sânteniei Duminicii amintim, că singuraticul în privința acesta este avisat la conlucrarea societății. Sərbarea acesta trebuie să fie comună, publică, recunoscută și apărută. Acesta este o binefacere nespuse de mare pentru aceia, cari sunt avisați la câștigul susținerii vieții prin lucru. Numai prin ajutorul au-

torității bisericești și civile, poate să se sërbeze Dumineca în mod corect.

De aici rezultă pentru societatea civilă două datorințe însemnate și anume: ea trebuie să apere răpausul de Duminecă, și lucrul Dumineca cât va pute să-l interdică, având datorința de a veghea asupra dreptului natural. Direcția trebuie să premergă în privința acosta cu exemplu.

Societatea trebuie mai departe, încât îi stă în putere, să nîsuască, ca Dumineca să se și serbeze, și prin acosta să se realizeze menirea și cea mare și adevărată. Pe lângă cultul public d-deesc, prin o anumită sərbare externă să i-se dea și o sântenie. Precum singuraticul în ziua acosta să reculege în internul său, și este consciu de menirea sa mai înaltă, și precum păcatele sêvșite Dumineca sunt duplu așa de grele, tot ast-feliu și direcția prin o anumită dispozițiune legală să restringă petrecerile publice, jocurile etc. pentru d'a să recunoște caracterul cel înalt al Duminecii. Să'nțelege în punctul acesta să ne ferim să nu ajungem la stricteța legii observată în Testamentul Vechi, cu deosebire de farisei, și combătută de Măntuitorul Christos. „Dumineca este adevărata magna charta a libertății sêracilor“¹⁾ a și un învățat. Er în administrațiunea sêrbării Duminecii, biserica își îndeplinește erăș chemarea sa: „celor sâraci să predică evangeliul.“²⁾

D I V E R S E.

* **Congresul național bisericesc** după o lucrare intensivă de 10 zile s'a încheat Vineria trecută în ședința de după amiază la 7 ore, după-ce a terminat toate agendele avisate la competența sa. — Și până când vom pute publica raport detaliat despre ședințele din zilele din urmă înregistrăm, că congresul național-bis. a votat și un regulament pentru administrarea averilor bisericești din întrêga metropolie.

* **Calendarul nostru diecesan pe anul 1898** — cu un bogat cuprins literar — a apărut tocmai acum, și în câteva zile, broșurat fiind, va fi pus la dispoziția on. public. Cu prețul de 30 cr. (plus porto postal de 5 cr.) exemplarul, se va pute procura atât dela tipografia noastră diecesană, cât și dela librării. — Vom reveni în numărul viitoriu.

† **Necrolog.** Jalcicii: Săptimia N. R. Danilescu, Eva Danilescu, Alexandru și Clara Danilescu cu fii, Bucur și Susana Popovici, Iulu și Elena Popovici, inginer Emilian și Dia Popovici cu fiul, Cornel și Victoria Popovici, inginer Octavian și Marie Pop cu fiul, inginer Otto și Elena Popovici cu fii, Virgiliu, Valeriu și Ersilia Popovici, au profunđa durere de a anunța eruda perdere a neuitatului lor soț, frate, ginere, cumnat și unchiu Nicolae R. Danilescu inginer hotarnic, inspector șef al serviciului silvic al armatei române, profesor și fost director al școlei speciale de silvicultură dela Brănești, fost director și profesor la școla de agricultură dela Herestreu, fost membru în comisia perma-

nentă pe lângă ministerul domeniilor etc. cavalier al ordinelor „Steaua României,“ „Coroana României“ și profesor a medaliei „Bene Merenti.“ Încetat din viață astăzi în 17 Octombrie st. n. după o scurtă dar' grea suferință în etate de 48 ani, împărțit fiind cu sântele taine. Cortegiul funebru v'a porni din casele socrilor în ziua de 19 Oct. n. la 3 ore p. m. spre cimiterul comun din Hațeg unde se vor așeza spre odihnă eternă rămășițele scumpului defunct. Hațeg, în 17 Octombrie. n. 1897. Rugați-vă pentru densus!

* **Proces contra Vaticanului.** Un proces sensationaal s'a pornit în Italia contra Vaticanului. Moștenitorii ucui cardinal, Consalvi, au ridicat acusa, reclamând avere de câteva milioane, cuprinsă pe nedrept din partea Vaticanului. Dar' arătarea s'a întârziat și astfel tribunalul o va respinge, sub cuvânt că procesul s'a prescris.

* **Foc mare.** În Windsor aproape toate edificiile au fost pustiite de un foc năprasnic; 3000 de oameni fără adăpost.

* **Monumentul dela Rêșboeni.** La 17 Octombrie v. se va face inaugurarea monumentului dela Rêșboeni, făcut prin subscripțiune între bravii ofițeri ai regimentului, care poartă gloriosul nume al locului, unde Ștefan-cel-Mare bătă pe Turci. Monumentul constă din o înaltă piramidă de piatră, în virful căreia e un imens vultur sfășind un drapel turcesc. Pe o parte a piramidei e un medalion al lui Ștefan-cel-Mare în bronz. Pe altă parte un bas-o-relief reprezentând un episod din bătălie. Ștefan-cel-Mare este călare în mijlocul grăzniciei lupte. Și acest basso-relief e tot de bronz. Ambele sunt datorite daltei eminentului statuar, Const. Hegel, autorul frumoșei statue a lui Miron Costin. Programul sêrbării întocmit de dl V. A. Urechia, președintele asociațiunii subscriitorilor pentru monument, va apăre în curând. Miniștri de rêsboiu și de culte vor fi consultați asupra acestui program.

* **Cel mai lung pod din lume e — unde?** De sigur în America, vor dice cetitorii nostri. Nu, podul cel mai lung al Americii e podul din Cairo ce duce preste Ohio; acest pod are o lungime de 3219 metri. Dar este pod și mai lung și acela e podul dela Cernavoda în România, carele are o lungime de 3850 metri. România așadar' se poate mândri cu cel mai lung pod din lume.

* **Ce vor să facă Englezii?** Din Londra se anunță despre trei lucruri mari, ce vor să întreprindă Englezii în timpul proxim. Anume pe muntele Sinai s'au și început deja lucrările pentru construirea unui drum de fer dințat; din Cairo și până la piramide se va construi la primăvară un tramvaiu tras de cai; în fine vor mai construi un tramvaiu cu vapor în Ierusalim dela mormântul sfânt până la muntele Olivet.

Bibliografie.

În tipografia noastră diecesană a apărut și să află de vânzare

„A B C“

CARTE DE CETIRE — ilustrată

PENTRU ELEVII CLASEI I.

de învățatorii: Iosif Moldovan, Nicolae Ștefu, Iuliu Groșorean, Nicolae Boșcaiu și Petru Vancu. — Cartea e compusă după gustul micilor elevi și e aprobată și recomandată de Venerabilul Consistoriu aradan pentru toate școlile populare din diecesă.

Prețul unui exemplar 20 cr.

1) F. Walter, Naturrecht u. Politik P. 198.

2) Matei 11. 5.

Notăm, că din acest „A b c e d a r” al d-lor învățători I. Moldovan și consoți, de aci înainte nu mai putem trimite în nici o parte nici exemplare de probă și nici singuratic, decât numai pe lângă trimiterea nainte a prețului de 20 cr., plus porto postal de 3 cr. de un exemplar.

Concurs.

Pentru vacanta parochiă de clasa III. din Hodiș, în protopresbiteratul Butenilor prin acesta se escrie concurs de 30 zile dela întâia publicare, în care restimp recurenții îndreptățiți se vor prezenta vr'odată în bisecica din loc spre a se arăta poporului alegătoriu.

Venitele încopciate cu această parochiă sunt: a) folosirea a unei sesiunii de pământ; b) stolele îndatinate; c) birul dela 120 case câte o măsură cucuruz sfărmat, cari toate la oaltă se urcă la 460 fl.

Afară de aceste — cortel în casa parochială și grădină de legumuri.

Recursele sunt a se substerne pe calea oficiului protopresbiteral din Buteni (Butyin) Aradm.

Hodiș, la 5 Octobře 1897.

Comitetul parochial.

In conțelegere cu mine: CONSTANTIN GURBAN, protopresbiter.

—□—

Pentru îndeplinirea definitivă a stațiunii învățătoresci rom. gr. or. din Chertiș, se publică concurs cu termin de alegere pe Duminaca în care cade s. m. m. Dimitrie.

Dotățiunea anuală învățătorului e următoare: 1) 300 fl. și trei sute floreni v. a. bani gată; 2) 6 șese stângeni de lemne, din cari e a-se încălzi și sala de învățământ; 3) pentru conferința și scripturistică 10 fl.; 4) pentru curatorat 10 fl.; 5) dela înmormântări, unde învățătorul în tot locul e poftit, dela mic 20 cr., dela mare 30—40 cr.; 6) venite cantorali 15 fl.; 7) cuartir liber, staul pentru vite și grădină de legume.

Dela recurenți se pottesce să și ajusteze petițiunile cu documentele necesari prescise de statutul organic și adresate comitetului parochial din Chertiș să le suscerno Prea Onoratului Domn protopop și inspector școlar: Constantin Gurban în Buteni (N. Butyin) comitatul Arad.

Vor fi preferiți conducătorii de cor vocal.

Recurenții până la alegere să se prezenteze în sta biserică de aici în vre-o Duminică ori sârbătoare spre a și arăta desteritatea în tipic și cant.

Chertiș, la 26 Septemvře (8 Octobře) 1897.

Comitetul parochial.

Cu scirea mea: CONSTANTIN GURBAN, m. p. protopresbiter, inspector cerc. de școle.

—□—

Pentru ocuparea stațiunii învățătoresci din Dubești, se escrie concurs cu termin de alegere de 30 de zile dela prima publicare în fôia oficială „Biserica și Școla,” pe lângă următorul salariu:

În bani numărari 280 fl. Pentru conferențe 8 fl. Pentru scripturistică 5 fl. Curatorat 6 fl. Lemne 24 fl. 2 lanțe pământ 18 fl. Grădină și cuartir.

Dubești, 8 Octombře 1897.

George Cârăbaș, m. p.

preș. com. par.

—□—

În conformitate cu rezoluțiunea Veneratului Consistoriu de sub Nr-ul 5414 din a. c., pentru deplinirea parochiei

a două din Uhaba-Forgaelu, prin acesta se escrie concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare.

În considerare că parochia este sistemisată cu un venit de cel puțin 600 fl. la an, concurenții vor avea să dovedescă cualificațiune pentru parochiele de clasa II-a și apoi cu observarea §-ui 18 din regulament să pot înfațișa inaintea alegătorilor pentru a cânta, respective a celebra și a cuvânta.

Alesul preot va primi pe anul economic curent în locul sesiunii parochiale esarendate contractul de arenda. Totodată va avea se supôrte și dările restante de 300 fl.

Recursele odjustate după recerintă să se trimită până la terminul sus indicat oficiului protopresbiteral în Belincz.

Comitetul parochial.

In conțelegere cu mine: IOSIF GRADINARIU, m. p. protopresbiter.

—□—

Să escrie concurs pentru îndeplinirea definitivă a stațiunii învățătoresci dela școla de fete gr. ort. română din Pâncota, cu termin de alegere pe 9/2i Novembře 1897.

Emolumintele sunt: a) salariu anual 300 fl. v. a.; b) cuartir cu grădină; c) trei orgii lemne numai pentru încălzierea salei de învățământ; d) pentru curatorat 10 fl.; e) pentru spesele de conferință și scripturistică să va îngriji comuna biserică.

Reflectanții la acest post, pot fi numai învățători cu cualificația recerută și cu capacitate de-a instrui și conduce cor vocal pentru instruirea și conducerea căruia va primi o remun rațiune anuală de 50 fl.

Reflectanții sunt avisați a se prezenta în sta biserică din Pâncota, spre a și arăta desteritatea în cant și tipic, ér recoursele lor instruate conform presciselor legii adresate comitetului parochiei Pâncota, a le suscerno P. On. Domn protopresbiter Georgiu Popovici în Șiria (Roman-Világos) până la 7/19 Novembre 1897.

Comitetul parochiei.

In conțelegere cu: GEORGIU POPOVICIU, m. p. protopresbiter-inspector.

—□—

Pentru întregirea definitivă a stațiunii învățătoresci, dela școla rom. gr. or. confesională din comuna Drăgoești protopresbiteratul Belințului prin acesta se escrie concurs cu termin de recurgere de 30 zile computele dela prima publicare în acest organ oficios.

Emolumintele împreunate cu acest post sunt următoarele: 1) Bani gata 172 fl. 50 cr.; 2) 15 meți grâu, 12 meți cucuruz despoiat; 3) 2 $\frac{1}{2}$ jugere pământ arător; 4) 32 metri cubici de lemne pentru foc din cari este a să încălzi și sala de învățământ; 5) pentru scripturistică 5 fl.; 6) pentru participarea la conferință 5 fl.; 7) cuartir liber cu grădină de 800 st. □.

Dela competenți se pretinde: 1. Testimoniu despre absolvirea preparandiei cu succes bun, 2. Testimoniu de cualificațiune, 3. Testimoniul de limba magiară, 4. Atestat dela oficiul parochial despre purtarea morală. — Recursul cu astfelu de documinte adjustat apoi, și adresat comitetului parochial — să se trimită până la terminul susindicat oficiului protopresbiteral în Belincz.

În fine dela competenți se mai pretinde să se prezenteze în vre-o Duminică ori sârbătoare în sfinta biserică din loc pentru a și arăta desteritatea în cant și tipic.

Comitetul parochial.

In conțelegere cu mine: IOSIF GRADINARIU, m. p. protopresbiter.

—□—